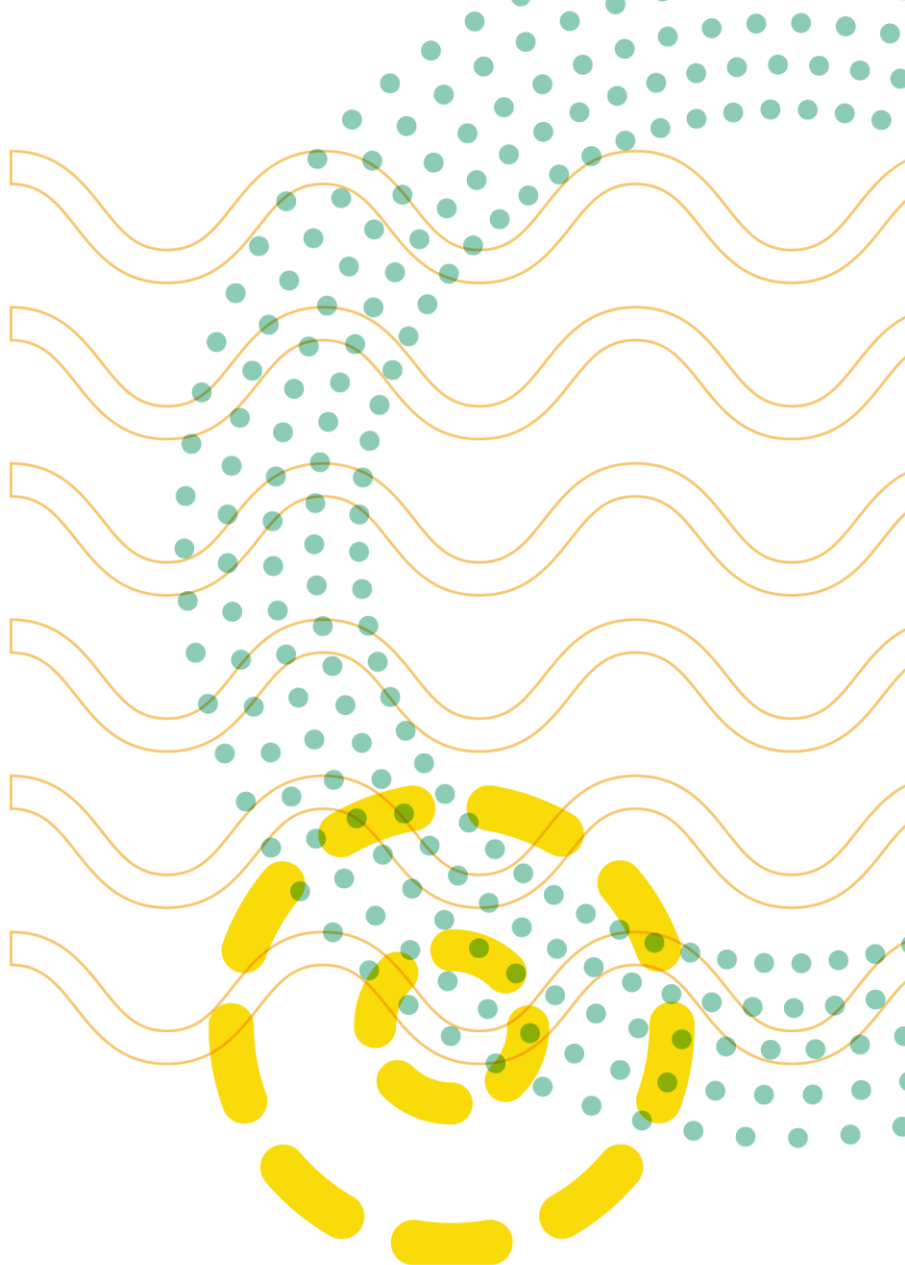
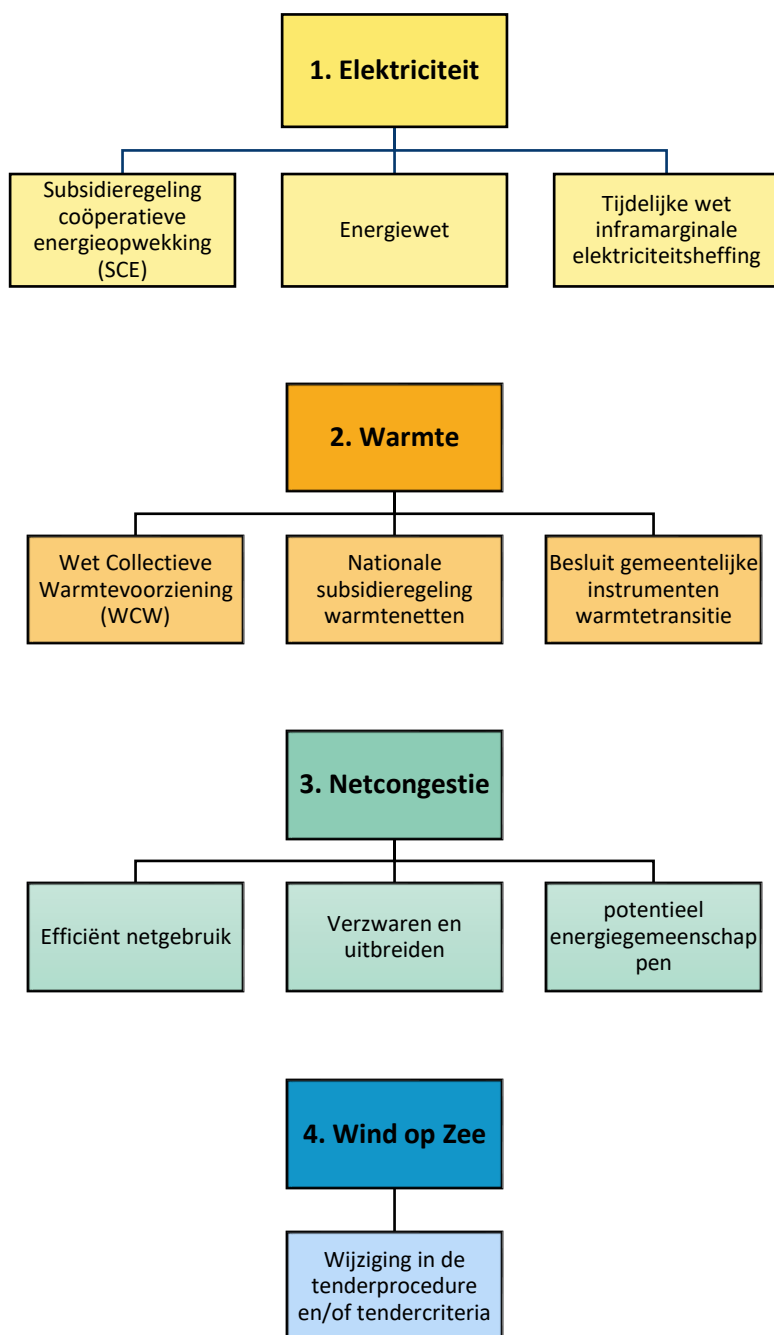




Strategie belangenbehartiging

Maart 2023



Voorwoord

Energie Samen behartigt de belangen van energiegemeenschappen¹ bij overheden, toezichthouders en netbeheerders. We werken aan verbetering van de positie van energiegemeenschappen en hun projecten binnen de huidige mogelijkheden, en doen voorstellen voor nieuwe wet- en regelgeving. Ook zijn we in gesprek met de netbeheerders om hun prestaties te verbeteren, en we denken mee over de toekomst van ons energiesysteem.

Siward Zomer (coöperatief directeur), Leon Straathof (adviseur netinfrastructuur en -regulering) en Ries Verhoeven (medewerker lobby en belangenbehartiging) behartigen de belangen van duurzame coöperaties, initiatieven, organisaties en bedrijven op landelijk en regionaal niveau bij politiek en bestuur. In dit strategiedocument voor belangenbehartiging staat in hoofdlijnen beschreven wat onze standpunten zijn om de positie van energiegemeenschappen te versterken. De standpunten van Energie Samen komen tot stand in samenspraak met vertegenwoordigers van onze leden in verschillende expertgroepen (figuur 1).

In het kader van onze belangenbehartiging voor duurzame energieproductie werken we zoveel mogelijk samen met verwante organisaties. De organisaties waar we het meest mee samen werken zijn:

- de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE): waarvan bedrijven en brancheorganisaties in de duurzame energiesector lid zijn (inclusief regionale netbeheerders),
- de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA): de branchevereniging van de windsector,
- Holland Solar: de branchevereniging van de Nederlandse zonne-energiesector.
- Windunie: coöperatieve onderneming voor duurzame energie; lid van Energie Samen



Figuur 1: Overzicht expertgroepen Energie Samen

¹ Lokale collectieven van burgers en ondernemers die aan duurzame energie, energiebesparing of duurzame warmteprojecten werken.

1. Elektriciteit	5
1.1 SCE (en oude Postcoderoosregeling PCR)	5
1.2 Energiewet	8
1.3 Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing	10
2. Warmte	12
2.1 Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW)	12
2.2 Nationale subsidieregeling warmtenetten	13
2.3 Consultatie besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie	14
3. Netcongestie	16
4. Wind op zee	18

1. Elektriciteit

1.1 SCE (en oude Postcoderoosregeling PCR)

Energie Samen is op structurele basis in gesprek met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) over o.a.

- De huidige tarieven voor SCE,
- Oplossingen voor knelpunten voor postcoderooscoöperaties onder de oude regeling (PCR, tot 2021)
- en manieren om de samenwerking met het ministerie te verbeteren.

Uit de eerste gesprekken kwam naar voren dat EZK samen met Energie Samen een agenda wil opzetten om problemen voor energiecoöperaties te kunnen oplossen. Daarnaast moet er worden gewerkt aan een open relatie met het Planbureau voor de Leefomgeving PBL over de SCE-tarieven. Deze relatie moet ervoor zorgen dat de modellen van het PBL beter aansluiten met wat er in de praktijk bij energiecoöperaties gebeurt. Door op deze manier in gesprek te zijn met het ministerie willen we zo veel mogelijk voorkomen dat we drukmiddelen als Kamervragen, amendementen en de pers moeten inzetten om het belang van de coöperatieve beweging te borgen.

1.1.1 Oude Postcoderoosregeling (PCR)

De fiscale Regeling Verlaagd Tarief bij collectieve opwek - oftewel de Postcoderoosregeling (PCR) - geeft recht op een korting op de energiebelasting op elektriciteit. Als reactie op de verlaging van de energiebelasting zijn we gestart met een traject om een afkoopregeling te organiseren. Samen met de hoge administratieve lasten maakte voortzetting van de PCR-regeling zeer onaantrekkelijk. Met de hoge energieprijzen en de aankomende verhoging van de energiebelasting is er echter weer een nieuwe situatie ontstaan.

- De belasting op elektriciteit is in 2023 15 cent per kWh incl. 21% btw.
- De ODE (Opslag Duurzame Energie) is 0 cent en is verwerkt in de energiebelasting.

Nu staan we als Energie Samen voor een keuze met betrekking tot de afkoopregeling.

Doorzetten. Dit moet via de politiek. Dit heeft alleen zin als we zelf een duidelijke juridische route vinden, inclusief een concrete uitwerking over hoe de regeling in de wet moet komen te staan. Hiervoor moeten we als sector investeren in een jurist met expertise over staatssteun en uren van onze leden en van Energie Samen. De geschatte kosten hiervoor zijn € 75.000 en dit traject zal zo'n twee jaar in beslag nemen.

Alternatief voor PCR-coöperaties is de administratieve druk te verlagen door:

1. Hun leden te stimuleren om over te stappen naar de goed meewerkende leveranciers (EnergieVanOns, om | nieuwe energie of Greenchoice).
2. Te gaan werken met Econobis, om de administratieve last te verlagen.
3. Het geldt dat komend jaar wordt verdiend, investeren in een goede administratie en administratieve ondersteuning. En om reserves op te bouwen voor het geval de energiebelasting verlaagd wordt.

Standpunt Energie Samen

De route van de afkoopregeling is momenteel een doodlopende weg omdat het succes zeer onzeker is, en een nieuw voorstel vergt aanzienlijke capaciteit, zowel bij Energie Samen als bij de betrokken ministeries. Daarom is het nu het doel om voor PCR-coöperaties de administratieve druk te verlagen.

Stand van zaken belangenbehartiging

- In het voorjaar van 2022 hebben we samen met de expertgroep PCRS een eerste voorstel voor een afkoopregeling opgesteld ([download pdf](#)) en aan het ministerie van EZK voorgelegd. Begin oktober hebben we een reactie van het ministerie van EZK en het ministerie van Financiën ontvangen. Het was helaas een teleurstellende reactie waar wij ons niet in kunnen vinden. Daarom is Siward Zomer met de ministeries in gesprek gegaan.
- De route van de afkoopregeling is momenteel een doodlopende weg omdat het succes zeer onzeker is, en een nieuw voorstel vergt aanzienlijke capaciteit, zowel bij Energie Samen als bij de betrokken ministeries.

Relevante documenten

- [Voorstel tot herstructurering van de RVT \(pdf\)](#)
- [Achtergrond afkoopregeling voor postcoderoosregeling \(webpagina\)](#)
- [Verlaging energiebelasting op stroom en je postcoderooscoöperatie \(webpagina\)](#)
- [Postcoderoosregeling PCR \(webpagina\)](#)

1.1.2 SCE-tarieven

De tarieven van de Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) 2023 zijn bekend. Ten opzichte van vorig jaar zijn ze fors verhoogd. Het basisbedrag voor zon wordt € 0,131 per kWh voor grootverbruikersaansluitingen en € 0,140 voor kleinverbruikersaansluitingen. Verder kondigt de minister een aantal verbeteringen aan waarvoor wij ons met succes hebben ingezet.

Dit hebben we voor elkaar gekregen omdat onze leden hun businesscases met ons hebben gedeeld. We hadden een oproep gedaan onder onze leden om hun businesscases te delen als die met de tarieven van 2022 onrendabel waren. Op 14 april hebben we hierdoor, in het kader van onze reactie op de consultatie voor de SCE 2023 maar liefst 65 onrendabele businesscases kunnen doorsturen naar het Planbureau voor de Leefomgeving. Mede dankzij deze informatie zijn er door PBL hogere tarieven vastgesteld. De openstelling is daarnaast vervroegd: de SCE 2023 loopt van 9 januari tot en met 1 november.

Standpunt Energie Samen

Zorg voor SCE-tarieven die rendabele projecten mogelijk maken.

Stand van zaken belangenbehartiging

- Eerder deden we een oproep om je businesscases te delen die met de tarieven van de Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) 2022 onrendabel waren. Op 14 april hebben we hierdoor maar liefst 65 onrendabele businesscases kunnen doorspelen naar het Planbureau voor de Leefomgeving PBL in het kader van de consultatie voor de SCE 2023. Meer informatie is [hier](#) te vinden.
- Op 14 april 2022 heeft Energie Samen met de expertgroep PCRS een consultatie ingediend op de [Wijzigingsnotitie Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking \(SCE\) 2023](#). Deze consultatie is onderbouwd met de (onrendabele) businesscases die de leden naar Energie Samen hebben opgestuurd. Op 30 mei heeft Energie Samen in een consultatiegesprek met PBL de consultatie verder toegelicht.
- De tarieven van de Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) 2023 zijn bekend. Ten opzichte van vorig jaar zijn ze fors verhoogd. Verder kondigt de minister een [aantal verbeteringen](#) aan waarvoor wij ons met succes sterk hebben gemaakt.

Relevante documenten

- [Kamerbrief over subsidieregeling coöperatieve energieopwekking 2023 \(webpagina\)](#)
- [SCE 2023: veel betere tarieven! \(webpagina\)](#)
- [Onrendabele tarieven SCE 2023 onderbouwd \(webpagina\)](#)
- [De definitieve tarieven van PBL voor de SCE 2023 \(pdf\)](#)

1.1.3 SCE-budget

Stand van zaken belangenbehartiging

- Het openstellingsbudget voor 2023 is vastgesteld op 150 miljoen euro. Oorspronkelijk was er 37 miljoen euro voorzien voor 2023. Dit bedrag is verhoogd omdat het aantal aanvragen voor 2022 fors achterbleef vanwege de lage tarieven 2022.

Relevante documenten

- [SCE 2023: veel betere tarieven! \(webpagina\)](#)
- [Amendement van het lid Boucke c.s. over verhoging van het budget \(webpagina\)](#)

1.1.4 SCE wijzigingen

In de [Kamerbrief](#) over de SCE 2023 (21-11-2022) worden enkele inhoudelijke wijzigingen in de regeling aangekondigd.

- De termijn voor het aanleveren van ledenlijst en recht van opstal is verdubbeld van 6 naar 12 maanden.
- De regel voor de verplichte constructieberekening voor dak of gevel is versoepeld. Nu volstaat een verklaring van geschiktheid.
- Een ruimere interpretatie van het begrip 'locatie'. RvO hanteerde als definitie voor dakprojecten: locatie is een aaneengesloten dakoppervlak. Dat leverde een ongewenste beperking op voor het aanvragen van subsidie. Dit hebben we met succes aangekaart; RVO hanteert vanaf 2023 bij beoordeling van de aanvraag de locatiedefinitie 'pand-ID'.
- De eisen voor Verenigingen van Eigenaren (VvE) zijn versoepeld. Twee eisen voor VvE's leverden in de praktijk problemen op, onder andere wanneer leden van een VvE hun appartement verhuren en zelf elders wonen (huurders kunnen geen lid van een VvE zijn en dus geen deelnemend lid voor SCE). Een eis was dat tenminste 90% van de leden in de zogeheten postcodehoos wonen. Dit wordt versoepeld naar minimaal 75%. Een andere eis was dat alle leden een kleinverbruikersaansluiting moeten hebben. Ook dit wordt versoepeld naar minimaal 75%.
- De verplichte aftopping op 50% van het piekvermogen geldt nu alleen voor grootverbruikersaansluitingen en niet voor kleinverbruikersaansluitingen.

Stand van zaken belangenbehartiging

- We hebben samen met het ministerie van EZK gekeken naar oplossingen voor problemen die wij zagen in de SCE 2022, en voor de meeste is dat gelukt.
- We blijven structureel met het ministerie in gesprek om problemen rondom de SCE 2023 te bespreken en de SCE ronde van 2024 te verbeteren.

Relevante documenten

- [SCE 2023: veel betere tarieven! \(webpagina\)](#)
- [Kamerbrief over subsidieregeling coöperatieve energieopwekking 2023 \(webpagina\)](#)

1.1.5 Energielabel

Energiecoöperaties ervaren vaak dat zij belemmerd worden door perceel-, dak- en gebouweigenaren als hun voorstellen aanbieden over het initiëren, organiseren en ontwerpen van collectieve Zon-PV-projecten, o.a. in het kader van de nieuwe SCE-subsidieregeling. Wij zien dat onderstaand probleem daarvoor meestal de oorzaak is:

- Zon-PV-projecten mogen alleen worden meegeteld of -gerekend worden bij in het energielabel van een gebouw als ze 'achter de meter' zijn aangesloten op het perceel, of, indien niet op het betreffende perceel gelegen (maar wel binnen 10 km), alleen via een rechtstreekse kabel zijn verbonden met dat perceel, en niet via het bestaande net.
- Terwijl gebouweigenaren juist verwachten dat zonnestroomproductie bijdraagt aan energielabel van hun gebouwen.

Standpunt Energie Samen

Laat Zon-op-Dak-projecten van energiecoöperaties bijdragen aan het energielabel van gebouwen. Dit verlaagt de drempel voor dakeigenaren om hun dak ter beschikking te stellen.

Stand van zaken belangenbehartiging

- Er is een tekstvoorstel in de maak om de betreffende ISSO-publicaties te verduidelijken zodat zonnepanelen ook effect hebben op het energielabel.
- We dachten dat we er daarmee waren: dus dat zonnepanelen geplaatst door energiecoöperaties nu wel worden meegenomen in de berekening van de energielabel(s) van (delen van) het gebouw waar zij op geplaatst zijn. Helaas blijven er tegenstrijdige berichten komen. We blijven hier achteraan gaan.

Relevante documenten

[Telt opwek Postcoderoosproject mee voor energielabel gebouw? \(webpagina\)](#)

1.2 Energiewet

Op 7 juli 2022 is het [wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet](#) gepubliceerd. De nieuwe Energiewet beoogt de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 te vervangen, en een gemoderniseerd en geactualiseerd ordeningskader te bieden voor de energiesystemen van zowel gas als elektriciteit.

In het wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet worden voor het eerst de energiegemeenschap gedefinieerd als:

“juridische entiteit die ten behoeve van haar leden, vennoten of aandeelhouders activiteiten op de energiemarkt verricht en als hoofddoel heeft het bieden van milieuvoordelen of economische of sociale voordelen aan haar leden, vennoten of aandeelhouders of aan de plaatselijke gebieden waar ze werkzaam is, en niet is gericht op het maken van winst.”

Dit betekent dat energiegemeenschappen gedefinieerd zijn als andersoortige partij (dan reguliere marktpartijen) waar overheden en andere partijen zoals netbeheerders, andersoortige relaties mee op zouden moeten (en mogen) bouwen om hierdoor gelijke toegang tot de markt te creëren. Belangenbehartiging op dit punt heeft bijna tien jaar(!) geduurd, vanaf het eerste moment dat we hierover spraken met de Europese Commissie, via onze Europese federatie [REScoop.eu](https://rescoop.eu).

In Europa bestaan twee definities van energiegemeenschappen. Het is een gevolg van het Europese wetgevingsproces dat er twee definities in twee verschillende richtlijnen zijn komen te staan. In Nederland wordt één definitie aangehouden. Eén definitie is gelukkig hanteerbaar. Naast de definitie is er ook één recht toegevoegd: een energiegemeenschap mag stroom en gas leveren zonder vergunning. De precieze consequenties hiervan kunnen we nog niet helemaal overzien. In het komende jaar zullen we met onze leden onderzoeken hoeveel extra mogelijkheden dit voor onze leden in de praktijk biedt. Wanneer de nieuwe Energiewet precies ingaat is nog niet duidelijk.

Standpunten Energie Samen

1. *Met de definitie van energiegemeenschappen in de Energiewet zijn we er nog niet.*
Er zal rondom artikel 2.19 en de definitie veel discussie ontstaan over wat nu wel of niet een energiegemeenschap is. We werken -los van de Energiewet- samen met [NEN](https://www.nen.nl)² om standaarden en normen te ontwikkelen.
2. *Voeg een aanmeldplicht voor energiegemeenschappen toe aan de Energiewet*
zodat het monitoren ervan makkelijker wordt voor de overheid én de sector zelf. Dit voorkomt ook dat er misbruik gemaakt wordt van de term. Bijvoorbeeld door organisaties die wel de term gebruiken, maar niet voldoen aan de eisen.
3. *Maak collectieve zelfconsumptie mogelijk (= energie delen).*
In Europese regelgeving wordt een specifiek onderscheid gemaakt tussen levering (*supply*) en delen (*sharing*) van energie. Het concept ‘leveren’ is duidelijk in Nederland, maar het concept *energie delen*, zoals dat beschreven is in Europese regelgeving, niet. Invoering van het concept ‘energie delen’ kan de stijging van de maatschappelijke kosten van de energietransitie beperken, en tegelijkertijd de capaciteit van bestaande infrastructuur voor het aansluiten van decentrale duurzame bronnen vergroten.

Stand van zaken belangenbehartiging

- De expertgroep Energiewet heeft het [whitepaper ‘Slim energie delen’](#) afgerond. Met dit paper is het belangenbehartigingstraject gestart om een definitie van het concept energie delen in de Energiewet te krijgen.
- We willen ervoor zorgen dat er een aanmeldplicht komt voor energiegemeenschappen bij een onafhankelijke organisatie, bijvoorbeeld bij de ACM (Autoriteit Consument & Markt). De eerste stappen zijn gezet, het gaat waarschijnlijk geregeld worden in lagere regelgeving, zoals een Algemene maatregel van bestuur (AMvB).

² <https://www.nen.nl/over-nen>

- De expertgroep Energiewet gaat onderzoeken wat het wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet in de praktijk voor energiegemeenschappen betekent.
- De Afdeling advisering van de Raad van State heeft op 1 februari 2023 haar [advies](#) vastgesteld over de Energiewet. Het is een negatief advies, door het samenvoegen van de Elektriciteits- en Gaswet ontstaat volgens de organisatie te veel onduidelijkheid.

Relevante documenten

- [White paper slim energie delen \(pdf\)](#)
- [Nieuwe wet- en regelgeving \(webpagina\)](#)
- [Wetsvoorstel voor een nieuwe Energiewet \(webpagina\)](#)

1.3 Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing

In het wetsvoorstel 'Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing' wordt aan elektriciteitsproducenten in Nederland met een productie-installatie vanaf 1 megawatt een heffing van 90 procent opgelegd over marktinkomsten boven de 130 euro per megawattuur. Energie Samen en Windunie dienden samen een consultatiereactie in. We verzoeken invoering te heroverwegen, of het voorstel op een aantal punten aan te passen.

Standpunten Energie Samen

De leden van Energie Samen en Windunie willen graag een bijdrage leveren aan het tegengaan van energiearmoede in Nederland. Om meerdere redenen denken wij echter dat de Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing ineffectief, contraproductief en onevenredig is: wij betreuren dat bestaande belastingmaatregelen niet worden ingezet. Dit zou naar onze mening evenrediger en effectiever zijn. Wij verzoeken daarom invoering van de Tijdelijke wet te heroverwegen.

Gezien de Europese verordening op dit gebied, begrijpen wij dat de speelruimte van de Nederlandse wetgever beperkt is, en dat er niet kan worden afgezien van enige vorm van regulering. Mocht het huidige conceptwetsvoorstel toch de weg zijn die wordt gevolgd, dan verzoeken Energie Samen en Windunie de volgende punten in acht te nemen:

- Vervanging van de 1 MW-grens door een vrije voet van 1 MW, om zo veel mogelijk te voorkomen dat een relatief kleine groep onevenredig wordt geraakt. Zie: paragraaf II.3.
- Verduidelijking over hoe en waar (d.w.z. in welk register) wordt vastgesteld wie wel en niet onder de regeling valt. De huidige definitie van productie-installatie geeft daartoe onvoldoende duidelijkheid. Zie: paragraaf III.3.
- Bevestiging dat profiel- en onbalanskosten als negatieve inkomsten worden gekwalificeerd onder de regeling. Zie: paragraaf III.4.
- Voorkom een ongelijke uitwerking op belastbare inkomsten uit termijncontracten ten opzichte van contracten gebaseerd op de dagmarkt. Zie: paragraaf II.1, II.3.
- Sluit alle vormen van curtaillmentopbrengsten uitdrukkelijk uit in de regeling. Zie paragraaf III.5.

- Energie Samen en Windunie dienden samen een consultatiereactie in.

Relevante documenten

- Consultatiereactie Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing (pdf)
- Wetsvoorstel en toelichting (webpagina)
- Artikel Solar Magazine (31 januari 2023)

2. Warmte

2.1 Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW)

De overheid werkt momenteel aan een nieuwe warmtewet: de Wet Collectieve Warmtevoorziening (WCW). In 2020 schreven we een zeer uitgebreide reactie naar aanleiding van de consultatie op de concept-Warmtewet. We hebben onder andere de ‘warmteschap’ geïntroduceerd en veel suggesties gedaan om de positie van bewoners in de nieuwe wet te versterken. Die is nodig omdat er veel gaat veranderen op het gebied van energie. Er worden nieuwe warmtebronnen ontwikkeld en warmtenetten aangelegd. Ook ontstaan er energiecoöperaties en -collectieven waarbij gebruikers zelf hun warmte willen organiseren en beheren. Daarom moeten er nieuwe regels komen voor de manier waarop overheid, energiebedrijven, netbeheerders en consumenten gaan samenwerken. In de eerste versie van de nieuwe Warmtewet lijkt de rol van bewonerscoöperaties niet voldoende te worden vastgelegd.

Standpunten Energie Samen

1. Leg ‘Warmte-energiegemeenschap’ (warmteschap) vast in de nieuwe Warmtewet

Nederland staat voor de opgave om Europese richtlijnen uit het ‘Clean Energy Package’ te vertalen in nationale wetgeving. Aangezien de nieuwe Warmtewet beoogt de warmtemarkt te ordenen met het oog op de te verwachten sterke groei van het aantal warmtenetten, is het cruciaal om van meet af aan de positie van warmte-energiegemeenschappen (warmteschappen) daarin vast te leggen.

2. Zorg voor democratische borging van bewonersbelangen

Democratische borging van bewonersbelangen betekent dat bewoners invloed krijgen op de besluitvorming over hun toekomstige warmtevoorziening in alle mogelijke fasen: van planvorming tot en met de exploitatie. De invloed van bewoners kan geregeld worden door de bewonersbelangen als uitgangspunt te nemen en die te borgen. Deze belangen zijn: betaalbaarheid, leveringszekerheid, duurzaamheid, zeggenschap en transparantie.

3. Zet betaalbaarheid centraal

Nederland moet het Deense model volgen. In Denemarken is het winststreven heel scherp ingeperkt (*not-for-profit*). Dat geeft bewoners vertrouwen. Bovendien worden de efficiëntie en kosten van alle warmtebedrijven met een landelijke openbare benchmark getoetst.

4. Speel in op wensen voor verduurzaming en maak integrale oplossingen aantrekkelijk

Een Warmtewet die toekomstgericht is, versterkt het belang van zowel warmtebedrijven als bewoners om te verduurzamen. Dat biedt ontwikkelruimte voor integrale benaderingen van verwarming, koeling, woningverbetering, duurzame opwek, en terugdringen van CO₂-emissies, NO_x en fijnstof. Warmtenetten op basis van lage-temperatuur-warmtebronnen hebben daarvoor veel meer potentie dan hoge-temperatuur-warmtenetten.

5. Stuur niet op zo groot mogelijke warmtekavels

Het wordt aan gemeenten overgelaten om de kavelgrootte vast te stellen, maar in de uitwerking van het wetsvoorstel wordt gestuurd op zo groot mogelijke warmtekavels.

6. Verhef integrale ketenverantwoordelijkheid niet tot norm

Het wetsvoorstel stuurt aan op een geïntegreerd warmtebedrijf en integrale aansturing van de warmteketen (productie, levering en distributie). Daarmee wordt de bestaande praktijk tot norm verklaard voor de toekomst. Zo wordt markttoegang onthouden aan energiecoöperaties, nieuwe innovatieve spelers op de warmtemarkt en ook aan netbeheerders.

7. Beperk het exclusieve exploitatierecht

Het wetsvoorstel stelt een termijn aan het exclusieve exploitatierecht voor 20 tot 30 jaar voor het aangewezen warmtebedrijf. Als de aanwijzingsperiode wordt beperkt tot 15 jaar, namelijk de periode die nodig is voor de warmteproductie en de warmtelevering, krijgen ook andere bedrijven en een lokaal warmteschap het recht om mee te dingen.

Stand van zaken belangenbehartiging

- Minister Jetten (Klimaat en Energie) heeft de Tweede Kamer geïnformeerd over de voortgang van het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening in een kamerbrief.
- De kamerbrief is door de expertgroep Warmtewet van Energie Samen geanalyseerd. Als reactie op de kamerbrief is een notitie opgesteld. In gesprekken met EZK zullen we onze zorgpunten adresseren.
- Samen met verschillende gemeenten zijn we een traject gestart om de definitie en rolbeschrijving van warmteschappen, zoals gedefinieerd door de Europese Unie, te laten opnemen in de WCW.

Relevante documenten

- [Kamerbrief over voortgang Wet collectieve warmtevoorziening \(pdf\)](#)
- [Reactie consultatie Warmtewet 2.0: 3 kansen tot verbetering \(webpagina\)](#)
- [20200731 Reactie consultatie Warmtewet Energie Samen \(pdf\)](#)
- [Video 'De warmteschap' \(YouTube\)](#)

2.2 Nationale subsidieregeling warmtenetten

Het ministerie van EZK werkt aan een subsidieregeling voor de investering in de aanleg van warmtenetten. Er wordt hier zowel gekeken naar subsidie, als naar de mogelijkheid voor een aanvullende regeling gericht op het volloopprijs (het risico dat de vraag achterblijft bij de afzet zoals verwacht bij het nemen van het investeringsbesluit), in de vorm van een garantieregeling of een achtergestelde lening.

Standpunt Energie Samen

Het rapport is niet representatief voor de businesscases van lokale, duurzame energiecoöperaties. Het is daarvoor te veel gebaseerd op de kostenstructuur van traditionele warmtebedrijven. Deze projecten zijn het laaghangend fruit uit de sector. Bewonersinitiatieven hebben geen keuze over waar ze hun project starten, want bewoners willen een aardgasvrije oplossing realiseren in hun buurt. Bovendien bevindt zich onder de bewonersinitiatieven een veel grotere diversiteit aan projecten. Dat wordt in het rapport genegeerd. We vinden het onverstandig om een subsidieregeling op te zetten op basis van deze onvolledige analyse in het rapport.

Stand van zaken belangenbehartiging

- Energie Samen heeft op verzoek van EZK een reactie geschreven op het rapport.
- Momenteel zijn we met EZK en RVO in gesprek over onze standpunten. Daarnaast hebben we deelgenomen aan de stakeholdersessie Nationale subsidieregeling warmtenetten.

2.3 Consultatie besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie

Landelijk is afgesproken dat woningen de komende 30 jaar van het gas af gaan: geleidelijk en gefaseerd, door middel van een wijkgerichte aanpak. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten daarbij de regierol krijgen. Het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie is een uitwerking van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Met dit besluit wordt de bevoegdheid uitgewerkt voor gemeenten om wijken van het gas af te krijgen.

Dit besluit bevat onder meer de vereisten aan een warmteprogramma (eerder: transitievisie warmte) en het omgevingsplan onder de Omgevingswet. In dit besluit is ook een deel van de waarborgen die horen bij de aanwijsbevoegdheid, juridisch verankerd, zoals een redelijke termijn en betaalbaarheid.

Energie Samen heeft gereageerd op het concept Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie. Onze reactie is geschreven op basis van de ervaringen van onze leden die samen met bewoners actief zijn om hun wijk aardgasvrij te maken. We pleiten ervoor om bewoners in een vroeg stadium te betrekken en beslissingsbevoegdheid te geven over hun leefomgeving. Dit zorgt voor acceptatie en draagvlak voor de plannen. Daarvoor doen we een aantal concrete voorstellen.

Standpunten Energie Samen

We zien in de voorliggende voorstellen een groot risico voor de vertraging van de warmtetransitie door bewoners die rechtmatig hun belang via juridische wegen zullen beschermen. We stellen daarom voor om participatie en de beslissingsbevoegdheden van bewoners in de voorstellen beter te borgen. Zonder een bottom-up-energietransitie van, voor en door bewoners is het risico op forse tegenstand van bewoners groot.

We stellen een aantal verbeteringen voor:

- Laat deze nieuwe gemeentelijke instrumenten hand-in-hand gaan met de opzet van regionale dienstencentra waarin gemeenten en bewoners vertegenwoordigd zijn en die de juiste ondersteuning kunnen bieden.
- Voeg de definitie van hernieuwbare energiegemeenschappen toe aan het Besluit gemeentelijke instrumenten zodat de beslissingsbevoegdheid van de wijk mogelijk wordt gemaakt via een energiegemeenschap.
- Voeg de mogelijkheid toe dat bewonersinitiatieven, in afwijking op de warmteprogramma's, eerder aan de slag kunnen gaan met het aardgasvrij maken van hun wijk dan de top-down-planning aangeeft.
- Leg de besluitvorming ter goedkeuring van de plannen in de wijk, bij de bewoners zelf. Hiervoor worden collectieve besluitvormingsorganen opgericht. Dit kan een vereniging of coöperatie zijn die democratisch (één persoon, één stem) georganiseerd is.
- Neem als voorwaarde voor het warmteprogramma op dat tenminste 70% van de wijkbewoners via collectieve besluitvorming hun goedkeuring moeten geven.

- Voorkom lange bezwaarprocedures tegen zo'n collectief wijkbesluit via de Algemene wet bestuursrecht door in het Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie een verkorte bezwaarprocedure op te nemen.
- Geef concessies voor een warmtebedrijf pas uit wanneer het hele plan, inclusief de tarieven, bekend is.
- Behandel gebouweigenaren die niet voor het voorkeursalternatief van de gemeente kiezen, als een onafhankelijke, gelijkwaardige partij.
- Maak duidelijk dat gemeenten zeer spaarzaam moeten omgaan met de mogelijkheid van handhaving.

Stand van zaken belangenbehartiging

- Energie Samen heeft een reactie op de consultatie geschreven.

Relevante documenten

- Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Overheid.nl)
- Reactie consultatie Besluit gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (PDF)

3. Netcongestie

Door het toenemende aanbod van hernieuwbare energie worden netverzwaring en efficiënt netgebruik steeds belangrijkere thema's. Inmiddels is duidelijk dat de netbeheerders in sommige gebieden capaciteitstekorten niet op tijd kunnen voorkomen. Ze kunnen het tempo van de energietransitie niet bijbenen en hebben te weinig capaciteit (mensen). Dit kan ertoe leiden dat hernieuwbare energiedoelstellingen niet tijdig worden gehaald.

Met efficiënt netgebruik bedoelen we alle maatregelen die bijdragen aan de afstemming van vraag en aanbod van hernieuwbare stroom, om plaatselijke congestie van het elektriciteitsnet te voorkomen. Met efficiënt netgebruik bijdragen aan een betere benutting van het elektriciteitssysteem is daarom óók een taak voor de energiecoöperaties.

Standpunten Energie Samen

1. *Leg veel meer elektriciteitsnetten aan: verzwaren en uitbreiden*

Om de energietransitie mogelijk te maken moeten er nog veel meer windturbines en zonnepanelen bijkomen. Dan moeten netbeheerders het dreigende netcapaciteitstekort wel oplossen: er is veel meer elektriciteitsinfrastructuur nodig. De Rijksoverheid, de ACM en de netbeheerders dienen daarbij zorg te dragen voor een logische, rechtvaardige volgorde van verzwaren van de netten in de congestiegebieden.

2. *Sluit meer zon en wind aan bij dezelfde netcapaciteit*

De netten moeten dus flink uitgebreid worden, maar dat betekent niet dat elke duurzame productie-installatie voor de volledige piekcapaciteit moet worden aangesloten. Door cablepooling, onderdimensionering van de aansluiting, schakelbare omvormers, vraagrespons, opslag en conversie kunnen meer windturbines en zonnepanelen aangesloten worden bij dezelfde netcapaciteit.

3. *Verlicht het netcapaciteitstekort op korte termijn*

Gedurende de periode dat er verzwaaard wordt, kan het netcapaciteitstekort worden verlicht door:

- de storingsreserve te benutten;
- congestiemanagement toe te passen ('vergoed terugregelen');
- de expertise en het arbeidspotentieel in de energiesector te benutten;
- initiatiefnemers tegemoet te komen die al een subsidiebeschikking hebben, maar door factoren buiten hun invloed niet op tijd aangesloten kunnen worden;
- convenanten op te stellen waarin netbeheerders en netgebruikers afspraken maken over efficiënter netgebruik.

4. *Versnel de elektrificatie van de vraag*

Veel meer lokaal verbruik van hernieuwbaar opgewekte elektriciteit versnelt de energietransitie en zorgt voor een betere benutting van het elektriciteitsnet. Dit vraagt om energiebeleid waarin versterkt ingezet wordt op elektrificatie van de vraag, door hernieuwbare elektriciteit als energiebron goedkoper te maken dan fossiele bronnen.

5. *Benut het potentieel van energiegemeenschappen om netcongestie te verminderen*

Energiegemeenschappen zijn in staat om in te spelen op netcongestie in hun directe omgeving, door slim om te gaan met de afnameprofielen van hun leden, en met hun productiemiddelen voor warmte en elektriciteit. Daarmee kan het lokale elektriciteitstransport worden verminderd. Hiervoor dienen extra mogelijkheden te worden gecreëerd in de Nederlandse wet- en regelgeving, in lijn met de Europese ambities.

- Leon Straathof is voor de belangenbehartiging op bovenstaande punten actief in verschillende werkgroepen en commissies van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA), Holland Solar, netbeheerders en Autoriteit Consument & Markt (ACM).

Relevante documenten

- [Een praktische handreiking over systeemintegratie \(pdf\)](#)
- [Systeemintegratie: slimme energiecombinaties \(webpagina\)](#)
- [White paper slim energie delen \(pdf\)](#)

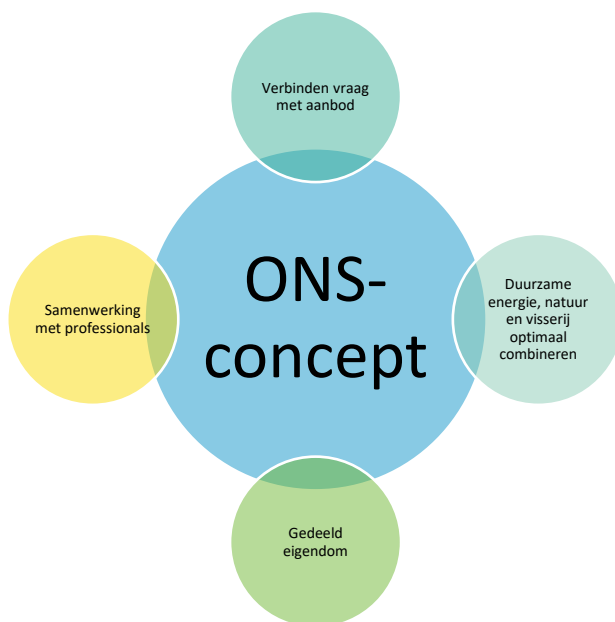
4. Wind op zee

Windenergie afkomstig van de Noordzee kan de burgers en bedrijven van Nederland zekerheid bieden over levering van energie tegen een stabiele en betaalbare prijs. Het coöperatieve model is bij uitstek geschikt om de energie van de Noordzee beschikbaar te maken voor de burgers en bedrijven van Nederland. Wij willen daarom dat De Nederlandse overheid de tenderprocedure en/of tendercriteria zo wijzigt dat burgers en bedrijven, verenigd in coöperaties, volwaardig mee kunnen doen.

Er zijn al goede voorbeelden in Europa, zoals:

- Windpark Middelgrunden (40 MW), bij Kopenhagen,
- België: burgerparticipatie heeft een wettelijke plek in de tenders voor wind op zee.

Onze doelstelling is het ontwikkelen en exploiteren van coöperatieve windenergieprojecten op zee gebaseerd op het ONS (Onze Noordzee Stroom)-concept:



Figuur 2: De vier pijlers van het ONS concept

Standpunten Energie Samen

Wij zien vier mogelijkheden om toegang tot de energie van de Noordzee te creëren voor Nederlandse burgers en bedrijven door coöperatieve samenwerkingen. Deze opties willen we graag samen met het ministerie van EZK nader onderzoeken. De opties verschillen van elkaar in de mate waarin wordt ingegrepen in de bestaande systematiek. De eerste optie kan binnen de huidige wettelijke kaders worden doorgevoerd, maar heeft als nadeel dat coöperatieve samenwerkingen misschien nog onvoldoende kans krijgen. De vierde optie betreft een zeer fundamentele aanpassing. Optie 2 en 3 liggen daar tussenin.

1. Gebruikelijke tender met aangepaste criteria

In deze optie kan er op de gebruikelijke manier worden getenderd, alleen moeten de tendercriteria aangepast worden ten opzichte van de huidige situatie. De tendercriteria moeten namelijk (coöperatief georganiseerd) eigendom en zeggenschap van eindgebruikers van energie belonen en borgen dat de energie, die wordt opgewekt tegen betaalbare prijzen, toegankelijk is voor alle burgers en bedrijven van Nederland. Daarnaast moeten ook andere maatschappelijke criteria (natuurinclusiviteit, meervoudig ruimtegebruik) voldoende nadruk krijgen in de tendercriteria, zodat op meerdere vlakken een voordeel ontstaat voor coöperatief georganiseerd eigendom.

2. Regulier tenderen, maar een deel van het windpark in coöperatief eigendom brengen

In deze optie wordt het tenderen van de bouw en exploitatie van het windpark op zee op de bestaande manier uitgevoerd. De overheid bepaalt echter dat een percentage van het eigendom van het windpark (denk aan 20%), wordt toegewezen aan een coöperatie van burgers en eventueel andere afnemers van energie. De voorwaarden van deelnemen en de hoogte van de investering c.q. het aandeel zijn vooraf bekend. De partij die de tender wint en de coöperatie of andere afnemers zetten na de tender de, vooraf vastgestelde, afspraken om in een onderlinge samenwerking. Punt van aandacht is hoe om te gaan met stroomverkoop. Wellicht is als onderdeel van de vooraf onderhandelde afspraken duidelijk dat de coöperatie kan beschikken over een deel van de stroom en hiervoor zelf een PPA³ kan sluiten. Een andere mogelijkheid is dat er bepaalde voorwaarden aan de te sluiten PPA worden gesteld of dat de coöperatie medezeggenschap krijgt over de stroomverkoop.

3. Ontkoppelen van de bouw en de verkoop van energie uit de windparken op zee

In deze opzet wordt de verkoop van energie uit de windparken ontkoppeld van ontwerp, bouw en onderhoud ervan (op dit moment zijn deze met elkaar verbonden). Zo wordt voorkomen dat, ten behoeve van een zo zeker mogelijke realisatie van het windpark en een beperkt financieel bod, een afhankelijkheid wordt gecreëerd voor tenminste 30 jaar van de winnende bedrijven, een periode waarin het deze bedrijven vrijstaat ongemaximeerde winsten te behalen op de stroomverkoop uit deze windparken.

In feite is dit een volgende stap in de trend van de afgelopen jaren waarin de Nederlandse overheid met succes de kosten van windenergie op zee steeds verder heeft verlaagd, door zelf een grotere rol te spelen bij de realisatie van de windparken (bijvoorbeeld doordat de overheid zelf de vergunningen regelt, alle benodigde onderzoeken uitvoert, en de netaansluiting zelf -gedelegeerd aan TenneT- realiseert).

4. Een publiek-coöperatieve samenwerking wordt eigenaar

In deze opzet wordt eerst een publiek-coöperatieve samenwerking gevormd die eigenaar wordt van het te bouwen windpark en de stroom er van afneemt tegen kostprijs⁴. Vervolgens schrijft dit samenwerkingsverband een tender uit voor het ontwerp, de bouw en het onderhoud van het windpark aan private partijen. Dit kan gewoon gebeuren volgens wijze waarop wegen en andere infrastructuur aanbesteed wordt (via zogenaamde Design, Build & Maintain contracten).

Stand van zaken belangenbehartiging

- Samen met Windunie zijn we een belangenbehartigingstraject gestart bij het ministerie van EZK voor een wijziging in de tenderprocedure en/of tendercriteria voor wind op zee.
- Er wordt samengewerkt in de belangenbehartiging op Europees niveau om burgerparticipatie belangrijker te maken in de tenders voor wind op zee.

Relevante documenten

- [Windpark Middelgronden \(website\)](#)
- [Lancering Burgerwind op Zee \(België, webpagina\)](#)

³ Power Purchase Agreement (PPA) is een stroomafnameovereenkomst tussen twee partijen: een (groene) elektriciteitsproducent en een afnemer hiervan, zoals een elektriciteitsverbruiker of -handelaar.

⁴ Kostprijs+: de kostprijs inclusief kosten voor reserveringen voor toekomstige investeringen, het opvangen van risico's en investeringen in maatschappelijke doelen.

Colofon

Contact

Ries.verhoeven@energiesamen.nu

www.energiesamen.nu

Auteurs

Tammo Hoekstra

Ries Verhoeven

